

DET KONGELIGE
JUSTIS- OG POLITIDEPARTEMENT

Prop. 116 L

(2009–2010)

Proposisjon til Stortinget (forslag til lovvedtak)

Endringer i domstolloven (ekstraordinære valg til lekdommerutvalgene m.m.) og straffeloven 1902 (avvergingsplikt)

Innhold

1	Hovedinnholdet i proposisjonen	5	6.3	Høringsinstansenes syn	13
			6.4	Departementets vurdering	13
2	Bakgrunnen for forslaget om endringer i domstolloven	6	7	Trekning av lekdommere til de enkelte sakene	14
2.1	Domstoladministrasjonens høringsnotat	6	7.1	Gjeldende rett	14
2.2	Høringen	6	7.2	Høringsbrevets forslag	14
3	Ekstraordinære valg til lekdommerutvalgene	8	7.3	Høringsinstansenes syn	15
3.1	Gjeldende rett	8	7.4	Departementets vurdering	15
3.2	Høringsnotatets forslag	8	8	Valgbarhet for personer med begrenset politimyndighet	16
3.3	Høringsinstansenes syn	9	9	Flytting mellom kommunene i et domssogn	16
3.4	Departementets vurdering	9	10	Avvergingsplikt etter straffeloven 1902 § 139	17
4	Suppleringsvalg grunnet sletting fra lekdommerutvalgene	10	11	Økonomiske og administrative konsekvenser	17
4.1	Gjeldende rett	10	12	Merknader til de enkelte bestemmelsene	18
4.2	Høringsnotatets forslag	10	12.1	Til endringene i domstolloven	18
4.3	Høringsinstansenes syn	11	12.2	Til endringene i skjønnsprosessloven	19
4.4	Departementets vurdering	11	12.3	Til endringene i straffeloven 1902	19
5	Frister ved valg til lekdommerutvalgene	11	Forslag til lov om endringer i domstolloven (ekstraordinære valg til lekdommerutvalgene m.m.) og straffeloven 1902 (avvergingsplikt)		
5.1	Gjeldende rett	11	21		
5.2	Høringsnotatets forslag	12			
5.3	Høringsinstansenes syn	12			
5.4	Departementets vurdering	12			
6	Frister ved valg til utvalg av skjønnsmedlemmer	13			
6.1	Gjeldende rett	13			
6.2	Høringsnotatets forslag	13			

DET KONGELIGE
JUSTIS- OG POLITIDEPARTEMENT

Prop. 116 L

(2009–2010)

Proposisjon til Stortinget (forslag til lovvedtak)

Endringer i domstolloven (ekstraordinære valg til lekdommerutvalgene m.m.) og straffeloven 1902 (avvergingsplikt)

*Tilråding fra Justis- og politidepartementet av 30. april 2010,
godkjent i statsråd samme dag.
(Regjeringen Stoltenberg II)*

1 Hovedinnholdet i proposisjonen

I proposisjonen her foreslår Justisdepartementet endringer i domstolloven for å sikre at domstolene har et tilstrekkelig antall meddommere og lagrettemedlemmer (lekdommere) til rådighet. Medlemmer til utvalgene av meddommere og lagrettemedlemmer (lekdommerutvalgene) velges av kommunene for fire år av gangen. Nytt valg av medlemmer til lekdommerutvalgene skal etter dagens regler finne sted høsten 2012. Departementet foreslår at det gis hjemmel til å foreta ekstraordinære valg av medlemmer til lekdommerutvalgene underveis i en valgperiode. Departementet drøfter også hvorvidt det bør gis hjemmel til å pålegge suppleringsvalg for utvalgsmedlemmer som slettes grunnet sykdom, død, flytting eller annet, men finner ikke grunn til å foreslå en slik hjemmel i tillegg til den nye hjemmelen til å foreta ekstraordinære valg.

Departementet foreslår videre en justering av domstollovens frister knyttet til kommunenes ordinære valg av medlemmer til lekdommerutvalgene. De foreslåtte endringene vil sikre at domstolene og utvalgsmedlemmene i god tid før valgperiodens start kan innrette seg til saker som er berammet tidlig i valgperioden.

For å sikre en smidigere prosess ved fylkeskommunenes valg av skjønnsmedlemmer, foreslås det å løsrive fristreglene i skjønnsprosessloven fra reglene om valg av lekdommere.

Departementet vurderer også hvorvidt reglene om trekning av lekdommere til de enkelte sakene bør endres, men finner ikke grunn til å foreslå lovendringer på dette punktet nå.

I tillegg foreslås en klargjøring i domstolloven av at personer med begrenset politimyndighet ikke er valgbar til lekdommerutvalgene, og oppretting av en inkurie i reglene om utvalgsmedlemmer som flytter innenfor et doms- eller lagsogn.

Videre foreslås det i proposisjonen endringer i straffeloven 1902 § 139 om plikt til å avverge alvorlige straffbare forhold. Forslaget er i all hovedsak i tråd med straffeloven 2005 § 196, og innebærer en skjerping og utvidelse av avvergingsplikten. Det må påregnes å ta noe tid før straffeloven 2005 trer i kraft, og departementet mener det allerede nå er behov for en skjerping og klargjøring av avvergingsplikten. Det foreslås dessuten presisert i loven at taushetsplikt må vike for avvergingsplikten og forplikten til å forhindre uriktige domfellelser etter straffeloven 1902 § 172.

Samtlige lovendringer foreslås ikraftsatt straks.

2 Bakgrunnen for forslaget om endringer i domstolloven

2.1 Domstoladministrasjonens høringsnotat

Domstolloven ble endret ved lov 15. juni 2007 nr. 38, slik at lekdommerutvalgene er mindre enn tidligere. Lovendringen har medført hyppigere tjenestetjøring for medlemmene i utvalgene, og hadde til formål å sikre en viss fortrolighet og erfaring i rollen som lekdommer.

I brev 13. mars 2009 fra Domstoladministrasjonen, brev 2. november 2009 fra Borgarting lagmannsrett, brev 4. november 2009 fra Gulating lagmannsrett og brev 6. november 2009 fra Eidsivating lagmannsrett gis det uttrykk for at lovendringer er påkrevd for å sikre at lekdommerutvalgene har et tilstrekkelig antall medlemmer. Foruten størrelsen på utvalgene, oppgis årsaken til belastningen på enkelte utvalg å være at det nå behandles flere og større straffesaker enn forventet da domstolene meldte inn sitt behov til kommunene ved forrige valg. Økt belastning på utvalgene har medført at flere ber seg fritatt i enkeltsaker, for lengre perioder eller varig ved sletting. I brevene påpekes samtidig viktigheten av at lekdommerordningen ikke kommer i miskreditt forut for neste valg i 2012.

I møte mellom Domstoladministrasjonen og Justisdepartementet 6. november 2009 ble det avtalt at Domstoladministrasjonen skulle utarbeide et utkast til høringsnotat med forslag til lovendringer, for å sikre at domstolene disponerer et tilstrekkelig antall medlemmer i lekdommerutvalgene.

Departementet mottok utkast til høringsnotat 15. desember 2009. I utkastet foreslår Domstoladministrasjonen at det gis hjemmel til å foreta ekstraordinære valg til lekdommerutvalgene i løpet av en valgperiode og at det gis hjemmel til å foreta suppleringsvalg ved sletting fra utvalgene. Videre foreslås fristene ved valg til utvalgene av lekdommere og skjønnsmedlemmer justert.

2.2 Høringen

Høringsnotatet ble sendt på høring 8. januar 2010. I høringsbrevet ba departementet også om tilbakemelding på om endringer i reglene om trekning av lekdommere til de enkelte sakene kunne tenkes å redusere noe av belastningen på utvalgene.

Høringsfristen ble satt til 19. februar 2010. Adressater for høringen var:

Departementene

Høyesterett
Lagmannsrettene
Alta tingrett
Asker og Bærum tingrett
Bergen tingrett
Dalane tingrett
Drammen tingrett
Fosen tingrett
Hadeland og Land tingrett
Heggen og Frøland tingrett
Horten tingrett
Karmsund tingrett
Kongsberg tingrett
Kristiansand tingrett
Lofoten tingrett
Midhordland tingrett
Nedre Romerike tingrett
Nedre Telemark tingrett
Nordfjord tingrett
Nordmøre tingrett
Nord-Troms tingrett
Oslo tingrett
Ringerike tingrett
Salten tingrett
Sand tingrett
Stavanger tingrett
Sør-Østerdal tingrett
Trondenes tingrett
Trondheim tingrett
Vardø tingrett
Agder jordskifteoverrett
Akershus og Oslo jordskifterett
Domstoladministrasjonen

Datatilsynet
Fylkesmennene
Likestillings- og diskrimineringsombudet
Politidirektoratet
Regjeringsadvokaten
Riksadvokaten
Sametinget
Skattedirektoratet
Statsadvokatembetene

Alta kommune
Arendal kommune
Bergen kommune
Bodø kommune
Brønnøy kommune
Bø kommune
Eigersund kommune
Førde kommune
Hamar kommune
Kristiansand kommune
Kristiansund kommune

Lillehammer kommune
 Molde kommune
 Moss kommune
 Namsos kommune
 Narvik kommune
 Nittedal kommune
 Oppdal kommune
 Oslo kommune
 Røros kommune
 Stavanger kommune
 Tromsø kommune
 Trondheim kommune
 Tønsberg kommune
 Vadsø kommune
 Volda kommune
 Voss kommune
 Vågan kommune
 Årdal kommune

Den Norske Advokatforening
 Den norske Dommerforening
 Kommunenes Sentralforbund
 Norges juristforbund
 Organisasjonen mot offentlig diskriminering
 Politijuristene
 Politiets Fellesforbund
 Statens seniorråd

Det juridiske fakultet ved Universitetet i Bergen
 Det juridiske fakultet ved Universitetet i Oslo
 Det juridiske fakultet ved Universitetet i Tromsø

Høringsnotatet ble 9. februar 2010 også sendt til Akershus fylkeskommune og 11. februar 2010 til Indre Finnmark tingrett.

Følgende instanser har uttalt at de ikke har realitetsmerknader:

Arbeidsdepartementet
 Finansdepartementet
 Fiskeri- og kystdepartementet
 Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet
 Forsvarsdepartementet
 Helse- og omsorgsdepartementet
 Kunnskapsdepartementet
 Landbruks- og matdepartementet
 Miljøverndepartementet
 Nærings- og handelsdepartementet
 Samferdselsdepartementet
 Utenriksdepartementet

Høyesterett

Datatilsynet

Fylkesmannen i Vestfold
 Politidirektoratet
 Politiets sikkerhetstjeneste
 Regjeringsadvokaten

Molde kommune

Følgende instanser har realitetsmerknader:

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet

Borgarting lagmannsrett
 Frostating lagmannsrett
 Asker og Bærum tingrett
 Aust-Agder tingrett
 Drammen tingrett
 Heggen og Frøland tingrett
 Kristiansand tingrett
 Oslo tingrett
 Domstoladministrasjonen

Riksadvokaten
 Det nasjonale statsadvokatembetet
 Hordaland statsadvokatembeter

Akershus fylkeskommune
 Eigersund kommune
 Lillesand kommune
 Oslo kommune

Samtlige høringsinstanser som har uttalt seg, slutter seg til at ett eller flere av forslagene som har vært på høring bør gjennomføres for å avhjelpe situasjonen i de berørte domstolene. Uttalelser til de enkelte spørsmål som har vært på høring, vil bli behandlet i tilknytning til disse.

I tillegg skal det her nevnes at *Frostating lagmannsrett, Asker og Bærum tingrett, Aust-Agder tingrett, Drammen tingrett, Heggen og Frøland tingrett, Kristiansand tingrett, Eigersund kommune, Det nasjonale statsadvokatembetet, Hordaland statsadvokatembeter og Riksadvokaten* slutter seg til forslagene på generelt grunnlag. *Riksadvokaten* uttaler følgende:

«Riksadvokaten slutter seg til forslagene som utvilsomt vil bidra til et smidigere system og derved en mer effektiv saksavvikling i domstolene, ikke minst når det gjelder straffesaker.»

Drammen tingrett peker på at både domstolen og meddommerne opplever situasjonen som belastende:

«Drammen tingrett ønsker å gi uttrykk for at vi er svært tilfreds med de endringene som fore-

slås. Vi opplever at mange meddommere klager på at de blir innkalt for ofte, og at dette går ut over deres arbeidssituasjon. Flere enn før ber seg fritatt fra å møte, noe som fører til ekstraarbeid for domstolen ved uttrekking av nye. Mange har gitt uttrykk for at de vurderer å trekke seg fra utvalget fordi belastningen blir for stor.»

Enkelte høringsinstanser peker på forhold som ligger utenfor høringen. *Borgarting lagmannsrett* reiser spørsmål om den som har rett til fritak etter domstolloven § 90 grunnet tidligere tjenestegjøring, også bør kunne be seg slettet fra utvalget. Videre foreslås det at domstolene i det enkelte tilfellet fastsetter varigheten av fritaksgrunnen. Spørsmålene har ikke vært gjenstand for høring, og departementet tar sikte på å vurdere dem i forbindelse med en senere helhetlig gjennomgang av domstolloven.

Oslo tingrett peker på at flere av forslagene som har vært på høring legger kompetanse til domstolleder. Tingretten gir uttrykk for at administrative oppgaver knyttet til oppfølging av lekdommerutvalget bør kunne delegeres til et administrativt nivå. Domstolloven § 11 tredje ledd, jf. § 13 og § 19 fjerde ledd sjette punktum, jf. § 21 første ledd gir førstelagmenn og sorenskrivere adgang til å delegere «avgjørelser og andre forføyninger, som ikke gjelder de enkelte rettssaker» til henholdsvis lagmenn og avdelingsledere. Etter departementets vurdering er ikke disse reglene til hinder for at administrative oppgaver, for eksempel knyttet til lekdommerutvalgene, delegeres til andre, jf. Ot.prp. nr. 25 (1994–95) side 30. På denne bakgrunn ser ikke departementet behov for lovendringer her.

Akershus fylkeskommune ber departementet vurdere å legge valg av skjønnsmenn til andre enn fylkeskommunene. Departementet vil vurdere dette spørsmålet som del av en større gjennomgang av skjønnsprosessloven, se også NOU 1993: 35 Lov om skjønnsprosesser.

3 Ekstraordinære valg til lekdommerutvalgene

3.1 Gjeldende rett

Etter lovendringen i 2007 (lov 15. juni 2007 nr. 38) fastsetter domstolleder antallet lekdommere slik at det kan forventes at hvert medlem skal gjøre tjeneste i to saker pr. år, jf. domstolloven § 64 annet ledd første punktum og § 65 annet ledd første punktum. Tidligere kunne medlemmene i tingrettene i snitt regne med å tjenestegjøre en gang annethvert år, jf. Ot.prp. nr. 22 (2006–2007) side 54. Bakgrunnen for

endringen var at man ønsket en viss erfaring og trygghet i rollen som lekdommer. En konsekvens av dette er at utvalgene er mindre enn tidligere.

I dag har ikke domstolene adgang til å pålegge kommunene å velge flere medlemmer til lekdommerutvalgene underveis i en valgperiode. Til sammenlikning gir *svensk rett* en slik adgang, for eksempel på grunn av økt arbeidsbelastning i domstolene, jf. rättegångsbalken 4. kap. 8 §, jf. prop. 1975/76:64 side 99. Regelen synes imidlertid lite anvendt i praksis.

3.2 Høringsnotatets forslag

Høringsnotatet peker både på utvalgenes størrelse og på en økning i domstolenes portefølje, som årsaker til at enkelte utvalg og utvalgsmedlemmer nå er særlig belastet. Dessuten vises det til at reglene om trekning til de enkelte sakene er endret, slik at utvalgsmedlemmer som er trukket ut som varamedlemmer, men ikke trenger å møte, kan forvente raskt å bli innkalt på nytt, se punkt 7. Domstoladministrasjonen skriver i høringsnotatet side 5 følgende:

«Domstoladministrasjonen har mottatt henvendelser fra flere domstoler, både lagmannsretter og tingretter, som rapporterer om at lagrettemedlemmer og meddommere fra kontorkommunen og de nærmeste kommunene til stadighet blir trukket ut og får varsel om mulig møteplikt og at de føler dette belastende. Undersøkelser av tidsbruk på meddomsrettssaker i tingrettene peker i retning av at sakene tar lenger tid enn for to år siden. I tillegg behandler spesielt lagmannsrettene nå flere straffesaker enn tidligere. Totalt sett betyr dette at belastningen på meddommere og lagrettemedlemmer blir større enn planlagt.

Det økte presset på utvalgene har ført til at stadig flere søker seg fritatt, både i den enkelte saken og i lenger perioder eller varig fritak ved sletting fra utvalgene. Sykdom, utenlandsopphold og andre fritaksgrunner fører til økt press på de lagrettemedlemmer og meddommere som er igjen i utvalget. Når det gis fritak til enkeltsaker må det gjøres suppleringsrekninger stadig nærmere tidspunktet for hovedforhandling, noe som blir en ekstra belastning på de som må møte. Samtidig får ikke dommere, aktor og forsvarer i saker for lagmannsretten tilsendt en fullstendig liste over møtende før hovedforhandlingen.

På grunn av geografiske forhold, er det store lokale variasjoner med hensyn til praktiseringen av domstolloven § 86 om trekking av varamedlemmer. Dette medfører at det bør være opp til domstolleder om utvalget skal utvides.

Det foreslås derfor at domstoloven §§ 64 og 65 får en tilføyelse om at domstolleder i løpet av perioden kan bestemme at utvalget skal kunne utvides med en eller flere personer i domssognet.

Når det åpnes for endringer av utvalgets størrelse, må det også gis saksbehandlingsregler for denne situasjonen. Det foreslås at kommunene gis en frist på tre måneder til å gjennomføre valget etter at de har mottatt meldingen fra domstolen om endringen. Denne fristen svarer omtrent til den frist kommunen har for gjennomføring av det opprinnelige valget. Samtidig foreslås det at kommunene gis en frist på to uker etter valget på å meddele utfallet til domstolen. Det bør være opp til domstolleder å bestemme når det endrede utvalget skal tre i funksjon, men dette bør skje innen rimelig tid etter at domstolen har fått beskjed om utfallet av valget.»

3.3 Høringsinstansenes syn

Forslaget får bred tilslutning hos høringsinstansene, herunder *Borgarting lagmannsrett*, *Frostating lagmannsrett* og *Oslo tingrett*.

Borgarting lagmannsrett uttaler at det er påkrevd å øke antallet medlemmer i utvalgene i inneværende valgperiode, og at det også i senere valgperioder kan være behov for å justere størrelsen på utvalgene. Lagmannsretten viser videre til at det kan være behov for å redusere antallet utvalgsmedlemmer i en valgperiode, for eksempel dersom det vedtas lovendringer som reduserer bruken av lagrette. Det konkluderes imidlertid med at det ikke er behov for en slik regel. Videre er domstolen av den oppfatning at en økning av utvalgenes størrelse ikke bør skje etter fordelingsnøkkelen i domstoloven § 64 annet ledd og § 65 annet ledd, men eventuelt bare for kommuner hvor det er et særlig behov.

Frostating lagmannsrett støtter forslaget, men har ikke i like sterk grad som flere av de andre lagmannsrettene vært berørt av at lekdommerutvalgene er mindre enn tidligere.

Oslo tingrett bemerker at domstolen har behov for å supplere utvalget en til to ganger i løpet av en valgperiode, og viser til at det i løpet av valgperioden er mange som flytter ut av kommunene eller fritas av andre årsaker.

Kun *Oslo kommune* motsetter seg forslaget. Kommunen mener at reglene om trekning til de enkelte sakene bør endres, fremfor å gi adgang til å endre utvalgets størrelse i løpet av valgperioden. Fra uttalelsen gjengis følgende:

«For perioden 01.05.2008 – 01.01.2013 har Oslo bystyre valgt 8578 meddommere til Oslo ting-

rett. Av disse er 570 fritatt pr. 03.02.2010. Det vil si at utvalget pr. i dag er på 8008 meddommere.

For samme periode har Oslo bystyre valgt 872 meddommere til Borgarting lagmannsrett. Av disse er 102 fritatt pr. 03.02.2010. Lagrettens utvalg fra Oslo kommune er pr. i dag på 770 meddommere.

Valg av meddommere i Oslo er en omfattende prosess. I forkant av valg til meddommere er kommunen aktiv med ulike tiltak for å finne mulige kandidater. Det brukes for eksempel annonser, informasjonsmøter med bydelene osv. Oslo kommune starter dette arbeidet i god tid før fristen på 3 måneder som er den tid selve saksbehandlingen tar fra domstolene foreslår et antall – og til meddommere er valgt.

Alle Oslos 15 bydeler er involvert i å foreslå aktuelle kandidater i forkant av valg til nye meddommere. Bakgrunn for dette er blant annet at vi ønsker meddommere fra hele Oslo by. Utvalget blir i tillegg sammensatt etter alder og kjønn. Det vises til domstoloven § 67: «Utvalgene av lagrettedlemmer og meddommere skal ha en allsidig sammensetning, slik at de best mulig representerer alle deler av befolkningen. Kommunen skal oppfordre allmennheten til å foreslå kandidater.»

Det er også krav til den enkelte meddommer jf. domstoloven § 73 «Kommunene skal kontrollere at ingen velges i strid med §§ 70–72.»

[...]

Oslo kommune forstår det slik at en eventuell utvidelse av utvalgets størrelse i praksis kun skal bli benyttet en gang i løpet av en periode, og fortrinnsvis ikke på slutten av perioden. Hvis utvalget skal utvides i inneværende periode vil nye meddommere tidligst være klare høsten 2010.»

3.4 Departementets vurdering

Departementet merker seg at de fleste høringsinstansene er positive til forslaget. Ut fra høringsnotatet og flere av høringsuttalelsene, legger departementet til grunn at flere domstoler i inneværende valgperiode har et reelt og presserende behov for flere medlemmer i lekdommerutvalgene. Departementet foreslår på denne bakgrunn at det gis hjemmel til at domstolleder i løpet av valgperioden kan bestemme at det for resten av perioden skal velges flere medlemmer til utvalgene. Det er også sett hen til at en har en slik ordning i Sverige, selv om den sjelden benyttes. Etter departementets vurdering, er den lovteknisk beste løsningen å regulere adgangen til slike ekstraordinære valg i en egen bestemmelse, se forslag til § 66 a i domstoloven.

At flere domstoler melder om en særlig belast-

ning på enkelte utvalg og medlemmer, skyldes nok delvis at utvalgene jevnt over ble betydelig redusert etter lovendringene i 2007. Utvalgsmedlemmene må nå regne med å bli innkalt forholdsvis hyppig, se nærmere punkt 7.4. Slik departementet ser det, må imidlertid den spesielle situasjonen som har oppstått, ses i sammenheng med at flere domstoler i tiden etter lovendringene har opplevd en uventet utvikling i porteføljen og i antallet medlemmer som oppnår sletting og fritak av lengre varighet. Forutsetningen er at tjenestegjøring to ganger per år ikke er urimelig byrdefullt. Departementet legger til grunn at det *normalt* ikke skal være behov for å velge flere medlemmer til lekdommerutvalgene. Forberedelse og gjennomføring av slike ekstraordinære valg utgjør en merbelastning for kommunene, og slike valg bør kun pålegges der det er et utpreget behov for det. Slik departementet ser det, bør adgangen til å pålegge ekstraordinære valg være snever. Det foreslås derfor at vilkåret for å pålegge slike valg, er at det i løpet av valgperioden oppstår *særlige forhold* som medfører at behovet for medlemmer til utvalgene av lagrettemedlemmer og meddommere er *klart* større enn først beregnet, se merknader til forslaget til § 66 a.

Departementet vil fremheve viktigheten av at domstolene, ved «bestillingen» til kommunene etter domstolloven §§ 64 og 65, tar tilstrekkelig høyde for at flere medlemmer erfaringsmessig vil falle fra grunnet sletting eller fritak av mer varig karakter. For eksempel vil stadig flere fritas utover i valgperioden fordi de har gjort tjeneste 15 dager eller mer i løpet av året eller 60 dager eller mer i løpet av hele valgperioden, jf. domstolloven § 90. Tilsvarende må det tas høyde for at utvalgsmedlemmer som er trukket ut til å gjøre tjeneste i et rettsmøte som ennå ikke er holdt, ikke deltar i trekningen til nye saker, jf. domstolloven § 86 fjerde ledd annet punktum. Videre må det tas i betraktning at også sivile saker til en viss grad bidrar til «å fylle opp kvoten» på tjenestegjøring to ganger i året. Det vises spesielt til at flere domstoler den siste tiden har opplevd en økning i antallet barnevernssaker. Generelt må domstolleder etter beste skjønn vurdere hvilke variasjoner i porteføljen som kan forventes i fireårsperioden.

Prinsipielt kan det spørres om domstolloven etter endringene i 2007 legger opp til for hyppig innkalling av utvalgsmedlemmene. Forut for lovendringene fikk forslaget om økt tjenestehyppighet bred tilslutning hos høringsinstansene. Ved høringen av de lovforslag som nå fremmes, har departementet ikke mottatt innvendinger direkte rettet mot denne regelen. Det er viktig at reglene om tjenestegjøring for medlemmer i lekdommerutvalge-

ne ikke motvirker rekruttering til og motivasjon for tjenesten. Hvis det skulle vise seg at dette *generelt* er tilfellet, vil departementet måtte vurdere reglene på nytt.

Departementet slutter seg for øvrig til Domstoladministrasjonens vurdering av hvilke frister og saksbehandlingsregler som bør gjelde, se forslag til § 66 a og nytt annet punktum i § 69 annet ledd. Departementet er videre enig med *Borgarting lagmannsrett* i at fordelingsnøkkelen i §§ 64 og 65 ikke bør gjelde for *de enkelte* ekstraordinære valgene. Underveis i valgperioden vil det kunne stille seg forskjellig fra kommune til kommune hvor mange medlemmer som er slettet fra utvalgene, eller av andre grunner ikke er disponible for domstolene. Departementet mener på denne bakgrunn at nye utvalgsmedlemmer bør fordeles opp mot behovet i de enkelte kommunene i domssognet eller lagsognet regnet etter folketall, se forslag til § 66 a første ledd annet punktum og merknadene til denne.

For øvrig synes det tilstrekkelig at et behov for å *redusere* antallet medlemmer i et utvalg ivaretas ved de ordinære valgene, og departementet finner det ikke nødvendig med lovendring på dette punktet.

4 Suppleringsvalg grunnet sletting fra lekdommerutvalgene

4.1 Gjeldende rett

Domstolloven § 76 første ledd bestemmer at et utvalgsmedlem som dør eller flytter fra kommunen skal slettes fra utvalget. Det samme gjelder dersom vedkommende ikke oppfyller valgbarhetsvilkårene i §§ 70–72. Domstolloven § 76 annet ledd, jf. § 74, gir anledning til å kreve seg slettet fra utvalget dersom helsetilstand eller andre særlige grunner tilsier det, eller vedkommende har vært medlem av et lekdommerutvalg i to perioder tidligere.

Ulikt ordningen i *Sverige*, jf. rättegångsbalken 4. kap 8 § fjerde ledd, mangler domstolloven regler om valg av nye medlemmer til erstatning for medlemmer som slettes fra utvalgene. I høringsnotatet viser imidlertid Domstoladministrasjonen til at flere kommuner i praksis velger nye medlemmer ved sletting.

4.2 Høringsnotatets forslag

Domstoladministrasjonen peker på at antallet medlemmer i utvalgene etter valget i 2008 er redusert med ca. en tredjedel. En konsekvens av dette oppgis å være at det naturlige frafall som må påregnes i

løpet av utvalgenes funksjonsperiode vil slå sterker ut enn tidligere. Det antydes også at valg for en såpass lang periode som fire år, skaper behov for å erstatte slettede medlemmer. I høringsnotatet foreslås det derfor at kommunen, for hvert medlem som slettes fra utvalgene, skal velge nytt medlem av samme kjønn til erstatning for den som er slettet.

Domstoladministrasjonen reiser videre spørsmål om adgangen til suppleringsvalg bare bør gjelde de første årene av en valgperiode.

Tilsvarende som ved ekstraordinære valg, se punkt 3, foreslår Domstoladministrasjonen at kommunen innen to uker etter valget skal underrette domstolene om valget.

4.3 Høringsinstansenes syn

Høringsinstansene er delt i synet på om kommunene bør pålegges å velge nye medlemmer til erstatning for medlemmer som slettes fra utvalgene.

Borgarting lagmannsrett støtter forslaget med enkelte språklige og lovtekniske forbehold. Lagmannsretten foreslår i tillegg at det gis hjemmel for å foreta suppleringsvalg til erstatning for medlemmer som har fritaksgrunner av lengre varighet, for eksempel langvarig sykdom eller utenlandsopphold.

Frostating lagmannsrett støtter forslaget og viser til at kommunene i lagdømmet velger et betydelig antall lekdommere som ofte er ute på fiskefeltet, har problemer med å være borte fra barn eller dyr, er kronisk syke eller flytter, som følge av for eksempel studier.

Oslo kommune mener at trekningsreglene bør endres, se punkt 7, fremfor å gi regler om suppleringsvalg. Kommunen ser ikke en ordning med løpende suppleringsvalg som realistisk, og viser til at egnede kandidater ikke vil finnes uten en viss forberedelse.

Oslo tingrett ser for sitt vedkommende ikke behov for at kommunen foretar suppleringsvalg for hver sletting.

4.4 Departementets vurdering

Departementet har forståelse for at domstolene vil kunne oppleve et større antall slettinger fra lekdommerutvalgene som problematisk. Departementet kan imidlertid ikke se at en regel om at kommunene skal foreta suppleringsvalg for hvert medlem som slettes, er nødvendig. Domstolene må i forbindelse med de ordinære valgene ta høyde for et visst antall slettinger. I vurderingen av om det skal gis hjemmel for suppleringsvalg, må det også tas i be-

traktning at det i proposisjonen her foreslås å gi hjemmel for å pålegge kommunene å foreta ekstraordinære valg, jf. punkt 3.4. Slike valg vil alene bøte på situasjonen som har oppstått i enkelte domstoler. En løpende plikt til suppleringsvalg, vil utvilsomt bety en viss tilleggsbyrde for kommunene. Det vises her til høringsuttalelsen fra *Oslo kommune*. Hensynet til kommunene tilsier at slike byrder kun pålegges hvor det er et klart behov for det. På denne bakgrunn går ikke departementet videre med forslaget.

Departementet noterer seg imidlertid at flere kommuner i praksis foretar suppleringsvalg hvor medlemmer slettes. At departementet ikke foreslår hjemmel for å påby slike valg, er ikke til hinder for at kommunene fortsetter å gjennomføre slike valg på frivillig basis.

5 Frister ved valg til lekdommerutvalgene

5.1 Gjeldende rett

Ved endringene i domstoloven i 2007 ble fristen for domstollederne for å underrette kommunene om fordelingen av medlemmene, flyttet fra utgangen av august samme året som kommunestyrevalget til 1. juli året etter kommunestyrevalget, jf. domstoloven § 64 annet ledd fjerde punktum og § 65 annet ledd fjerde punktum. Tilsvarende ble fristen for kommunene for å gjennomføre valget flyttet fra 15. februar året etter kommunestyrevalget til 15. oktober samme året, jf. domstoloven § 66 første ledd annet punktum. Valgperioden gjaldt tidligere fire år fra 1. mai året etter kommunestyrevalget, mens perioden nå gjelder fra 1. januar det følgende året, jf. domstoloven § 66 første ledd annet punktum.

Når kommunen har gjennomført valget, skal fortegnelsen over medlemmene i utvalgene oversendes domstolene, jf. domstoloven § 69 annet ledd første punktum. Kommunene er ikke gitt nærmere frist for oversendelsen til domstolene.

Lovendringene i 2007 flyttet valget av lekdommere lengre fra kommunestyrevalget, og var motivert av å bryte forbindelsen til valget av politiske utvalg, jf. Ot.prp. nr. 22 (2006–2007) side 27. De nye reglene har foreløpig ikke vært praktisert, da valg til lekdommerutvalgene i 2008 skjedde etter de tidligere reglene, jf. overgangsbestemmelsen til endringsloven. Inneværende valgperiode strekker seg derfor fra 1. mai 2008 til 31. desember 2012.

5.2 Høringsnotatets forslag

I høringsnotatet påpeker Domstoladministrasjonen at tiden fra valget til valgperiodens start, er for knapp. Det er vist til at lekdommere vanligvis trekkes seks til åtte uker før saken starter, og i omfattende saker kanskje enda tidligere. I høringsnotatet påpekes videre følgende:

«Erfaringene fra siste valg viser at hovedtyngden av innrapporteringen fra kommunen skjer 2–4 uker etter at kommunen har gjennomført valgmøtet. Etter at kommunene har sendt inn sine lister må disse kontrolleres for feil og mangler før domstolene kan trekke personer fra listene til å gjøre tjeneste i straffesaker. Videre viser erfaringene fra siste valg at kommunene i mange tilfelle leverer mangelfulle lister, noe som igjen fører til ytterligere forsinkelser. I praksis kan man med utgangspunkt i en frist for gjennomføring av valget til 15. oktober, ikke regne med at utvalgene er tilgjengelig for domstolene før tidligst i månedsskiftet november/desember. Dette er for kort tid til at de som blir trukket ut til de første sakene etter at utvalgene blir tatt i bruk har tid til å innrette seg etter innkallingen.»

Domstoladministrasjonen foreslår å flytte kommunens frist for å gjennomføre valget til 15. juni året etter kommunestyrevalget. Domstoladministrasjonen påpeker at det bør være mulig å flytte fristene til et noe tidligere tidspunkt, og samtidig tydelig skille valget av lekdommere fra de politiske valgene.

Det foreslås videre at fristen for domstolene til å meddele behovet for antallet utvalgsmedlemmer flyttes til 1. mars året etter kommunestyrevalget. Det vises til at en slik flytting av fristene ikke endrer på den tiden som er satt av til de ulike delene av prosessen.

Til sist foreslår Domstoladministrasjonen at kommunene gis frist for å rapportere valget til domstolene. Etter Domstoladministrasjonens syn bør fristen senest være 15. oktober året etter kommunestyrevalget, men kan flyttes til 15. september, dersom fristen for å gjennomføre valgene flyttes til 15. juni.

5.3 Høringsinstansenes syn

Ingen høringsinstanser har innvendinger mot å justere fristene ved valg til lekdommerutvalgene. De som har uttalt seg om forslaget, er generelt positive til at valget forskyves til et tidligere tidspunkt året etter kommunestyrevalget.

Borgarting lagmannsrett og *Frostating lagmannsrett* peker på at det er ønskelig å trekke lek-

dommere fra nye utvalg flere måneder før de skal gjøre tjeneste, og støtter forslaget i høringsnotatet. Det samme fremheves av *Kristiansand tingrett*, som gir uttrykk for at sen oversendelse av lister til domstolen gjør det vanskelig å overholde saksavviklingsfrister og medfører unødig hastverksarbeid.

Også *Aust-Agder tingrett* støtter forslaget, og viser til at det muliggjør opplæring av meddommere før funksjonstiden begynner, eventuelt tidlig i funksjonstiden.

Lillesand kommune forstår at fristene bør fremskyndes, men mener at fristen for kommunen til å foreta valg bør settes til 1. juli året etter kommunestyrevalget. Kommunen viser til at siste møte i bystyret gjerne holdes tett opp til starten av skolens sommerferie, dvs. senere enn 15. juni. Til gjengjeld bør gjenpart av fortegnelsen kunne sendes den aktuelle domstolen innen 1. september.

Arendal kommune slutter seg til synspunktene fra Lillesand kommune.

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet påpeker at fristene for å velge medlemmer til utvalgene av lekdommere må ta hensyn til at medlemmene til fylkesnemndenes utvalg tas fra utvalgene for meddommere, jf. barnevernloven § 7-2 annet ledd. Oppnevningen av medlemmer til fylkesnemndenes utvalg må finne sted etter at lekdommerutvalgene er klare. Samtidig bør fylkesnemndenes utvalg være klare i god tid før 1. januar hvor medlemmene starter tjenestegjøring i saker for fylkesnemndene. Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet foreslår på denne bakgrunn at fristen for å innrapportere valgene senest settes til 15. august året etter kommunestyrevalget.

5.4 Departementets vurdering

Etter departementets syn er det viktig både for domstolenes arbeid knyttet til utvelgelse og innkalling av lekdommere og for medlemmenes motivasjon at lekdommerutvalgene er klare i god tid før tjenestegjøring starter i de første sakene i valgperioden. En forskyvning av valget til et tidligere tidspunkt fremstår derfor som velbegrunnet, uten at disse valgene fremstår forbundet med de politiske valgene. Samtidig kan det være til hjelp for domstolene at kommunene gis frist for å gi tilbakemelding om valget.

Lillesand kommune og *Arendal kommune* foreslår, av praktiske årsaker, at fristen for å gjennomføre valget settes til 1. juli året etter kommunestyrevalget. Til gjengjeld gir disse kommunene uttrykk for at tilbakemelding til domstolene kan gis allerede 1. september samme år. Departementet kan ikke se at det er noe i veien for at fristen for å gjen-

nomføre valget settes til 1. juli året etter valgåret. Det er naturligvis anledning til å foreta de enkelte steg i prosessen før lovens frister.

Hva gjelder domstolene, anser departementet det tilstrekkelig at fristen for å gi tilbakemelding settes til 15. september året etter kommunestyrevalget. *Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet* peker på at fristene må ta hensyn til at medlemmene til fylkesnemndenes utvalg tas fra lekdommerutvalgene, jf. barnevernloven § 7-2 annet ledd. Etter departementets syn bør frist for tilbakemelding til domstolene 15. september også være tilstrekkelig for fylkesnemndene. Det vises til at det da vil være tre og en halv måned fra kommunenes tilbakemelding til valgperiodens start, mens det nå er to og en halv måned fra selve valget til valgperiodens start.

Ved en framskynding av valget, vil også fristen for domstolene til å melde fra til kommunene om behovet for antallet lekdommere, måtte framskyndes. Departementet antar at en frist til 1. mars vil gi kommunene tilstrekkelig tid til å forberede valget.

I tråd med ovennevnte, foreslår departementet endringer i domstoloven § 64 annet ledd fjerde punktum, § 65 annet ledd fjerde punktum, § 66 første ledd annet punktum og § 69 annet ledd første punktum. Det vises for øvrig til merknadene til lovforslagene.

6 Frister ved valg til utvalg av skjønnsmedlemmer

6.1 Gjeldende rett

Lov 1. juni 1917 nr. 1 om skjønn og ekspropriasjonsaker (skjønnsprosessloven) § 14 annet ledd annet punktum gir domstoloven § 66 tilsvarende anvendelse ved valg til fylkeskommunenes utvalg av skjønnsmedlemmer. Regelen innebærer at fylkestingene, etter forslag fra tingrettene og kommunestyrene, skal velge skjønnsmedlemmer innen samme frist som kommunene skal velge medlemmer til lekdommerutvalgene.

Videre er det bestemt i skjønnsprosessloven § 14 tredje ledd at fylkesrådmannen skal sende oppgave over alle skjønnsmedlemmene i det fylkesvise utvalget til tingrettene, jordskifterettene og lagmannsretten i fylket. Det er ikke oppstilt noen frist for å gi slik tilbakemelding.

Valgperioden for skjønnsmedlemmer er som for lekdommere, jf. skjønnsprosessloven § 14 annet ledd annet punktum, jf. domstoloven § 66 første ledd annet punktum.

6.2 Høringsnotatets forslag

Domstoladministrasjonen påpeker at det ikke fungerer i praksis at fylkeskommunene skal velge skjønnsmenn innen samme frist som kommunene velger medlemmer til lekdommerutvalgene:

«Fylkeskommunen er avhengig av forslag fra kommunene før fylkestinget gjennomfører valget. I praksis behandler kommunene forslag til skjønnsmenn samtidig med at de velger lagrettemedlemmer og meddommere. Konsekvensen av dette er at fylkeskommunene ikke er i stand til å velge skjønnsmenn før lenge etter lovens frist.»

Domstoladministrasjonen foreslår at fristen for fylkeskommunene for å velge skjønnsmenn settes til 1. oktober året for valget til lekdommerutvalgene. I høringsnotatet vises det til at dersom fristen for kommunene for å velge medlemmer til lekdommerutvalgene fremskyndes til 15. juni, vil frist 1. oktober gi fylkeskommunene rimelig tid til å behandle forslagene til skjønnsmedlemmer. Domstoladministrasjonen påpeker at forslaget kun innebærer en mindre justering, idet valget etter dagens regler skal skje 15. oktober, jf. skjønnsprosessloven § 14 annet ledd annet punktum, jf. domstoloven § 66.

Som ved valg av medlemmer til lekdommerutvalgene, foreslås det at fylkeskommunene gis frist for å melde fra om valgresultatet til domstolene. Siden de fleste skjønn finner sted når det er barmark, mener Domstoladministrasjonen at det bør være tilstrekkelig at denne fristen settes til 1. november året etter kommunestyrevalget.

6.3 Høringsinstansenes syn

Samtlige høringsinstanser som har uttalt seg om forslaget er positive. *Akershus fylkeskommune* foreslår imidlertid at fristen for valg av skjønnsmenn forskyves til utløpet av oktober, og at fristen for å rapportere til domstolene settes til 1. desember. Fylkeskommunen begrunner dette slik:

«Selv om valg av skjønnsutvalg kan delegeres til fylkesutvalget, foretas valget i de fleste fylker av fylkestinget. De fleste fylkesting har vanligvis sitt første møte etter sommerferien et godt stykke ut i oktober måned.»

6.4 Departementets vurdering

Departementet slutter seg til vurderingene og forslagene i høringsnotatet fra Domstoladministrasjonen. Forslagene synes å legge til rette for en smidig samhandling mellom kommunene og fylkeskommunene ved valg av skjønnsmedlemmer.

Departementet antar at domstolene kan få noe knapp tid til å områ seg dersom fristene settes i tråd med innspillet fra *Akershus fylkeskommune*. Samtidig bør fylkeskommunene kunne gis noe bedre tid etter sommerferien enn til 1. oktober med å gjennomføre valget. Departementet foreslår på denne bakgrunn at skjønnsprosessloven § 14 endres slik at fylkeskommunene gis frist til 15. oktober med å gjennomføre valget, hvilket samsvarer med dagens rettstilstand. Forskjellen blir at tidspunktet for fylkeskommunenes valg av skjønnsmedlemmer løsrives fra kommunens valg av medlemmer til lekdommerutvalgene.

Departementet mener samtidig at domstolene bør gis tid til å tilrettelegge skjønnsforretninger berammet tidlig i valgperioden. Det foreslås på denne bakgrunn at fylkeskommunene gis frist til 1. november året etter kommunestyrevalget med å underrette domstolene om valget. Fylkeskommunene kan naturligvis gjennomføre valget før 15. oktober, og få bedre tid til å underrette domstolene.

7 Trekning av lekdommere til de enkelte sakene

7.1 Gjeldende rett

Før lovendringene i 2007 bestemte domstoloven § 85 annet ledd, jf. § 86 annet ledd, at utvalgsmedlemmer som hadde «gjort tjeneste» var fritatt fra å bli trukket ut til nye saker inntil trekning igjen skulle foretas blant alle i utvalget («bunken snus»). Loven presiserte ikke hva som skulle til for å ha «gjort tjeneste», men domstolenes saksbehandlingssystem LOVISA registrerte den som var trukket ut for å ha gjort tjeneste, uavhengig av om vedkommende hadde møtt i retten.

En arbeidsgruppe nedsatt av Domstoladministrasjonen for å foreslå endringer i domstoloven kapittel 5 konkluderte i 2004 med at:

«...den gjennomsnittlige byrden ved å måtte holde seg klar til å møte uten at oppmøte blir nødvendig, ikke er tyngre enn at dette ikke bør regnes som tjenestegjøring.»

Ingen høringsinstanser hadde innvendinger mot arbeidsgruppens forslag. Departementet sluttet seg til arbeidsgruppens vurderinger, og videreførte realiteten i forslaget. Ved lovendringene i 2007 ble følgende inntatt i domstoloven § 86 fjerde ledd første punktum:

«Den som har gjort tjeneste som lagrettemedlem eller meddommer, eller som har møtt frem til rettsmøte som lagrettemedlem, meddommer

eller varamedlem for slik uten å gjøre tjeneste, deltar ikke i trekningen til andre saker før domstolen neste gang begynner å trekke fra hele utvalget.»

Endringene i trekningsreglene har størst praktisk betydning for *meddommere*. Etter lovendringen i 2007 velges ikke varamedlemmer for *lagrettemedlemmer*, og ingen av de seksten medlemmene som innkalles til den enkelte sak er fritatt fra å møte, jf. domstoloven § 87. For meddommere derimot, trekkes som hovedregel to varamedlemmer, jf. domstoloven § 88 annet ledd. Domstolleder avgjør om varamedlemmer skal pålegges å møte til rettsmøtet. Varamedlemmer som ikke trenger å møte, deltar fortsatt i trekningen frem til de faktisk gjør tjeneste som meddommere eller møter som varamedlem.

For at ikke trekningsreglene skulle medføre en uforholdsmessig stor belastning på enkelte utvalgsmedlemmer, ble regelen om at varamedlemmer skulle trekkes i den kommune hvor rettsmøtet holdes eller i de nærmeste kommunene, i 2007 erstattet med domstoloven § 86 annet ledd som lyder slik:

«Lagrettemedlemmer, meddommere og varamedlemmer for meddommere skal på tilfeldig måte trekkes blant alle som er registrert i utvalgene i den trekningskretsen der rettsmøtet skal holdes. Domstollederen kan beslutte at varamedlemmer for meddommere skal trekkes fra den kommune hvor rettsmøtet skal holdes eller de nærmeste kommuner.»

Bakgrunnen for unntakshjemmelen i annet punktum, er at flere domstoler i høringsrunden ga tilbakemelding om at varamedlemmer ofte må stille på kort varsel, og at det var knyttet store kostnader til å benytte varamedlemmer med lang reisevei.

7.2 Høringsbrevets forslag

I høringsnotatet peker Domstoladministrasjonen på de nye trekningsreglene som noe av grunnen til at belastningen på enkelte utvalg nå er stor:

«...en person kan bli trukket ut som varamedlem en rekke ganger før vedkommende rent faktisk blir kalt inn til å gjøre tjeneste enten på grunn av forfall eller fordi vedkommende blir trukket ut på ordinær måte. Når domstoloven § 86 andre ledd samtidig bestemmer at man kan begrense trekningen av varamedlemmer til kun å skje fra de kommuner som ligger nærmest det sted hvor rettsmøtet holdes, betyr det at personer fra disse kommuner blir utsatt for en større belastning enn personer fra de øvrige kommuner i domssognet. Dette gjelder selv om de ikke

må møte, fordi de uansett må sette av den/de aktuelle dager, noe som medfører en ekstra belastning, spesielt i forhold til arbeidsgiver.»

På denne bakgrunn ba departementet i høringsbrevet om tilbakemelding på om endringer i trekningreglene kunne tenkes å redusere belastningen. Som en mulig løsning foreslo departementet en endring i domstolloven § 86 fjerde ledd, slik at den som «er trukket ut» til å gjøre tjeneste ikke skal delta i trekningen til andre saker før domstolen neste gang begynner å trekke fra hele utvalget.

7.3 Høringsinstansenes syn

Høringsinstansene er delt i synet på hvorvidt trekningreglene bør endres som foreslått.

Borgarting lagmannsrett gir uttrykk for at forslaget ikke kan bøte på at utvalgene nå jevnt over er for små og at belastningen på det enkelte utvalgsmedlem er større etter siste valg. Videre viser domstolen til at utvalgsmedlemmer fra kommunene nærmest «hovedrettsstedene», som stadig trekkes ut som meddommere uten faktisk å gjøre tjeneste, vil kunne bli overrepresentert:

«Det er mulig arbeidsgruppen, høringsinstansene og departementet undervurderte det å bli trukket ut som varameddommer og måtte holde seg klar, uten at dette registreres som tjenestegjøring. Men arbeidsgruppens forslag bygde som nevnt på at de skulle trekkes fra hele rettskretsen, det vil si fra de samme utvalgene som de ordinære meddommerne, noe som ville innebære at de ikke ville trukket ut så ofte som i de domstolene der de hele tiden trekkes fra nærmeste kommune(r).

Departementet bør se nærmere på om klagen fra varameddommere om for ofte å bli trukket ut til å holde seg klare til å møte, først og fremst kommer fra de stedene der domstolleder har bestemt at varameddommerne skal trekkes fra de nærmeste kommune(r), jf. også at domstolene stadig oftere holder rettsmøtene der retten har kontor. Det er samtidig klart at reduksjonen av antallet i utvalgene ved siste valg, med langt oftere tjenestegjøring enn forutsatt ved mange domstoler, også har økt antallet uttrekninger som varameddommer. I forbindelse med vurderingen av forslaget om at uttrekning som varameddommer skal regnes som tjeneste, slik at varameddommeren ikke skal delta i ny trekning før det trekkes fra hele utvalget selv om han eller hun ikke behøver å møte, bør de ulempene som tidligere er påpekt i form av ujevn deltakelse fra utvalgene, vurderes nøye. [...]

Frostating lagmannsrett, Heggen og Frøland tingrett og *Oslo kommune* støtter forslaget. *Frostating*

lagmannsrett peker på at forslaget kan «lette trykket på» varamedlemmer som trekkes ut i forbindelse med meddomsrettssaker, men at lekdommere som er trukket ut og som fritas etter domstolloven § 90, ikke bør slippe å gjøre tjeneste før bunken snus. *Heggen og Frøland tingrett* opplyser at domstolen den siste tiden har mottatt en rekke henvendelser fra medlemmer som gjentatte ganger er trukket ut som varamedlemmer, og påpeker at lovforslagene særlig på dette punktet bør gjennomføres raskt.

Domstoladministrasjonen støtter ikke forslaget og peker på at det ikke vil avhjelpe situasjonen for varamedlemmer som til stadighet må frigjøre tid til å stille i retten. Domstoladministrasjonen uttaler følgende:

«I og med at utvalgene av lekdommere nå (etter 1. juli 2007) er mindre enn tidligere, vil «bunken snus» relativt hyppig. En endring av domstolloven § 86 fjerde ledd som foreslått, vil forsterke denne effekten. Dette vil igjen føre til hyppigere tjenestegjøring enn det som var forutsatt da domstolloven ble endret i 2007. Behovet for å endre utvalgets størrelse under en valgperiode vil derfor fortsatt være tilstede.»

Domstoladministrasjonen fremhever også at en endring som foreslått vil kreve betydelig tid og ressurser til å endre domstolenes saksbehandlingssystem LOVISA.

7.4 Departementets vurdering

Forholdsvis få høringsinstanser uttaler seg særskilt om forslaget å endre trekningreglene. Kun én tingrett gir uttrykk for at belastningen for utvalgsmedlemmer som trekkes ut som varamedlemmer utgjør et problem. Departementet har derfor sparsomt grunnlag for å konkludere med at den særlige belastningen på enkelte utvalg er spesielt relatert til trekningreglene. Det er uansett grunn til å anta at belastningen for utvalgsmedlemmene føles mindre hvor domstolleder trekker varamedlemmer fra hele trekningkretsen.

I rapporten fra arbeidsgruppen som i 2004 foreslo endringer i domstolloven kapittel 5, fremkommer det at varamedlemmer bare et lite antall ganger trenger å møte, bortsett fra i de domstolene hvor de alltid pålegges å møte. I følge Domstoladministrasjonen gjelder dette fortsatt. Hovedregelen etter lovendringen i 2007 er at det normalt velges to varamedlemmer per meddommer både i lagmannsretten og i tingretten, jf. domstolloven § 88 annet ledd første punktum. I de domstolene som følger hovedregelen, trenger følgelig kanskje bare én av tre å møte i den enkelte sak. Dette gjenspeiler også

hvor ofte de enkelte medlemmene faktisk gjør tjeneste som meddommer opp mot de gangene medlemmene trekkes ut som varamedlem. For hver sak man faktisk tjenestegjør i, vil man kunne regne med å bli trukket ut som varamedlem i to andre saker.

Siden antallet ganger et utvalgsmedlem trekkes ut, men ikke trenger å møte, i de fleste domstoler er betydelig sammenlignet med hvor ofte medlemmet faktisk må møte, er departementet enig med *Domstoladministrasjonen* i at forslaget neppe er særlig egnet til å avlaste de aktuelle utvalgsmedlemmene. Dersom alle som er trukket ut, anses for å ha gjort tjeneste, vil domstolene langt raskere enn i dag måtte snu bunkene sine.

Departementet vil også peke på at uansett hvilke trekningsregler som gjelder, må medlemmene i lekdommerutvalgene regne med å være til disposisjon for domstolene forholdsvis hyppig. Før lovendringen i 2007 tjenestegjorde utvalgsmedlemmene i snitt en gang hvert annet år. Nå må medlemmene regne med å gjøre tjeneste to ganger i året, jf. domstolloven § 64 annet ledd første punktum og § 65 annet ledd første punktum. Skal målet om tjenestegjøring to ganger per år oppfylles, vil hvert medlem, i de domstolene som trekker to varamedlemmer per meddommer, måtte regne med å stille seg til rådighet for domstolen seks ganger per år, hvorav fire ganger som varamedlem og to ganger som ordinær meddommer.

Departementet kan etter dette ikke se at endringer i trekningsreglene vil ha særlig betydning for hvor hyppig utvalgsmedlemmenes blir innkalt, og finner ikke grunn til å foreslå endringer på dette punktet.

8 Valgbarhet for personer med begrenset politimyndighet

Domstolloven § 71 nr. 5 bestemmer at «ansatte ved påtalemyndigheten, i politiet og kriminalomsorgen» er utelukket fra valg til utvalgene av lekdommere.

Politoloven § 20 tredje og fjerde ledd gir hjemmel for tildeling av begrenset politimyndighet. Slik myndighet tildeles blant annet for jakt- og fiskeoppsyn. En stor andel personer med begrenset politimyndighet er ikke formelt ansatt i politiet, og kan etter en ren språklig forståelse av domstolloven § 71 nr. 5 synes utelukket fra valg.

I dommen i Rt. 2009 side 1681 uttaler Høyesterett på generelt grunnlag at personer med begrenset politimyndighet ikke bør være valgbare. I denne saken hadde en oppsynsmann tjenestegjort som

meddommer i tingretten, og Høyesterett opphevet av den grunn tingrettens og lagmannsrettens dom.

Riksadvokaten berører spørsmålet i sin høringsuttalelse til de foreslåtte endringene i valgreglene, og viser til eget brev til departementet hvor det anbefales at denne rettstilstanden også kommer til uttrykk i loven.

Departementet ser at særlig kommunene har behov for klare regler om hvem som er valgbar til lekdommerutvalgene. Dette tilsier at rettstilstanden, slik den er klarlagt ved Høyesteretts dom, bør komme eksplisitt til uttrykk i loven. Departementet foreslår derfor at domstolloven § 71 nr. 5 endres, slik at det går klart frem at personer med begrenset politimyndighet er utelukket fra valg til lekdommerutvalgene.

9 Flytting mellom kommunene i et domssogn

Før lovendringen i 2007 bestemte domstolloven § 81 første og siste ledd følgende:

«Når noen som er innført i fortegnelsene dør, flytter fra kretsen eller på grunn av åndelige eller legemlige mangler varig er blitt ute av stand til å gjøre tjeneste, skal kommunens administrasjonssjef slette vedkommende.

[...]

Et lagrettemedlem eller en meddommer, som har flyttet til en anden kommune i kretsen, overføres til fortegnelsen for denne kommune.»

Ved lovendringen i 2007 ble bestemmelsene flyttet til domstolloven § 76 første ledd som lyder slik:

«Når et utvalgsmedlem dør eller flytter fra kommunen, skal kommunens administrasjonssjef slette vedkommende fra utvalget. Det samme gjelder dersom vedkommende ikke oppfyller valgbarhetsvilkårene etter §§ 70–72. Når et medlem av utvalgene til lagmannsretten har flyttet til en annen kommune i lagsognet, overføres vedkommende til fortegnelsen for den nye kommunen.»

Ved en inkurie er det ikke lenger regulert hva som er tilfellet der et medlem flytter fra en kommune til en annen i *tingrettens* domssogn. Loven kunne umiddelbart forstås slik at medlemmet skal slettes etter første punktum, fremfor å overføres til fortegnelsen for den nye kommunen. En slik løsning kan ikke ses å ha vært tilsiktet og harmonerer ikke med hva som er situasjonen hvor et medlem av utvalgene til lagmannsretten flytter til en annen kommune i lagsognet.

Departementet foreslår derfor å endre ord-

lyden i domstolloven § 76 første ledd slik at det går klart frem at både flytting mellom kommuner i et domssogn og flytting mellom kommuner i et lag-sogn medfører overføring til den nye kommunens fortegnelse over lekdommere.

10 Avvergingsplikt etter straffeloven 1902 § 139

Straffeloven 1902 § 139 første ledd første punktum rammer den som unnlater å forsøke å hindre nærmere spesifiserte, alvorlige straffbare handlinger eller følgene av dem. Avvergingshandlingen går primært ut på å gi «betimelig anmeldelse for vedkommende myndighet», eller på annen måte søke å avverge den straffbare handlingen eller dens følger. Avvergingsplikten forutsetter at vedkommende har «pålitelig kunnskap» om at den straffbare handlingen er begått eller er «i gjære». Oppregningen av bestemmelser som avvergingsplikten relaterer seg til, er uttømmende.

Skyldkravet er forsett. Som en konsekvens av kravet om «pålitelig kunnskap» kreves det at personen må være klar over at en straffbar handling vil bli eller er begått. I tillegg må personen være klar over eller regne det som overveiende sannsynlig at han kan forhindre den straffbare handlingen eller dens følger. Medvirkning er ikke straffbart, mens forsøk er det. Straffen er bot eller fengsel inntil ett år. I § 139 første ledd annet punktum slås det fast at avvergingsplikten for incest og seksuell omgang med mindreårig under ens omsorg, jf. §§ 197 og 199, bare gjelder dersom fornærmede er under 16 år. Annet ledd oppstiller visse begrensninger i avvergingsplikten for privatpersoner. Tredje ledd har en særlig regulering av overordnedes avvergingsplikt.

Straffeloven 2005 § 196 viderefører straffeloven 1902 § 139, men slik at avvergingsplikten skjerpes og utvides. Om bakgrunnen for dette vises det til Ot.prp. nr. 8 (2007–2008) side 260–261 og 348–349, jf. Ot.prp. nr. 22 (2008–2009) side 399 og 516 og Innst. O. nr. 29 (2007–2008) side 44 og 62, jf. Innst. O. nr. 73 (2008–2009) side 14–15 og 75.

Det vil ta noe tid før straffeloven 2005 trer i kraft, og departementet mener det allerede nå er behov for en skjerping og klargjøring av avvergingsplikten. Endringer i straffeloven 1902 § 139 første ledd foreslås derfor ikraftsatt straks. Endringsforslaget er i all hovedsak i tråd med den vedtatte § 196 i straffeloven 2005. For det første medfører forslaget at man vil ha en plikt til å kontakte politiet eller på annen måte forsøke å avverge en alvorlig straffbar handling hvis man holder det

for mest sannsynlig at det vil bli begått eller pågår en slik lovovertrødelse og at det er mulig å forebygge handlingen eller følgene av den. Etter forslaget trenger man dermed ikke lenger pålitelig kunnskap om at en alvorlig straffbar handling skjer eller vil skje.

Dernest foreslås det presisert i loven at avvergingsplikten gjelder uten hensyn til taushetsplikt, uansett rettslig grunnlag for taushetsplikten. I tillegg foreslås avvergingsplikten utvidet til å omfatte flere alvorlige lovbrudd, slik som for eksempel mishandling i nære relasjoner og flere typer seksuallovbrudd mot barn. Endelig foreslår departementet at det skal være straffbart å medvirke til brudd på avvergingsplikten.

I dag finnes ingen generell plikt til å anmelde straffbare forhold som allerede er begått, og som det ikke lenger er mulig å avverge følgene av. Å utvideplikten til å melde fra til også å omfatte slike forhold, reiser vanskelige spørsmål, blant annet opp mot hensynene bak lovbestemt taushetsplikt. Dette gjelder særlig for yrkesgrupper som helsepersonell, prester og advokater. En slik eventuell utvidelse krever en grundigere vurdering. Departementet vil følge utviklingen nøye for å se om en slik utvidelse bør vurderes på et senere tidspunkt.

For øvrig nevnes det at departementet vil komme tilbake til enkelte forslag til justeringer i straffeloven 2005 § 196 i ikraftsettingsproposisjonen for straffeloven 2005.

I tråd med forslaget til endringer i straffeloven 1902 § 139, foreslår departementet i proposisjonen her også å klargjøre i straffeloven 1902 § 172 at taushetsplikt må vike forplikten til å forhindre uriktige domfellelser mv. etter denne bestemmelsen. Forslaget er kun ment som en presisering av gjeldende rett.

11 Økonomiske og administrative konsekvenser

Som det fremgår av punkt 3, foreslår departementet at det gis hjemmel til å pålegge kommunene å foreta ekstraordinære valg til lekdommerutvalgene. Flere domstoler vil trolig benytte seg av hjemmelen i inneværende valgperiode. Det vil bety et visst merarbeid for de berørte kommunene. Forutsetningen er imidlertid at slike valg pålegges helt unntaksvis. Det er grunn til å tro at det store flertallet av kommuner nå ikke vil motta noe pålegg fra domstolene. Under normale omstendigheter må pålegg fra domstolens side antas å forekomme enda sjeldnere. Merarbeidet for de berørte kommunene an-

ses derfor totalt sett kun å medføre beskjedne økonomiske og administrative konsekvenser.

Dersom forslaget om å justere fristene knyttet til valg av medlemmer til lekdommerutvalgene vedtas, jf. punkt 5, vil kommunene velge medlemmer til lekdommerutvalgene på et tidligere tidspunkt enn i dag. Tilsvarende vil domstolene på et tidligere tidspunkt fastsette og fordele antallet medlemmer som skal velges. Forslaget antas ikke å ha administrative konsekvenser utover dette, og har heller ikke økonomiske konsekvenser.

Forslaget om å løsrive fylkeskommunens valg av skjønnsmedlemmer fra kommunens valg av medlemmer til lekdommerutvalgene, forutsettes å legge bedre til rette for at fylkeskommunene gjennomfører slike valg innen lovens frister, se punkt 6. Regelendringene vil ikke ha betydning for fylkeskommunens arbeidsbyrde, og har heller ikke økonomiske konsekvenser.

De øvrige forslag antas ikke å ha økonomiske eller administrative konsekvenser av betydning.

I den utstrekning enkelte forslag har økonomiske konsekvenser, forutsettes disse dekket innenfor berørte instansers gjeldende bevilgninger.

12 Merknader til de enkelte bestemmelsene

12.1 Til endringene i domstolloven

Til § 64 annet ledd fjerde punktum

Endringen innebærer at plikten for lagmannsrettens leder til å underrette kommunene om fordelingen av utvalgsmedlemmene mellom kommunene i lagsognet framskyndes fra 1. juli til 1. mars året etter kommunestyrevalget. Endringen er i samsvar med utkastet i høringsnotatet. Om bakgrunnen for endringen vises til punkt 5. Fristen 1. mars korresponderer med at tidspunktet for kommunenes valg av medlemmer til lekdommerutvalgene er omtrent tilsvarende framskyndet, se merknaden til endringene i domstolloven § 66 første ledd annet punktum.

Til § 65 annet ledd fjerde punktum

Endringen samsvarer med utkastet i høringsnotatet, og innebærer at sorenskriverens plikt framskyndes tilsvarende plikten for førstelagmannen etter § 64 annet ledd fjerde punktum. Det vises til merknaden til denne bestemmelsen.

Til § 66 første ledd annet punktum

Endringen innebærer at kommunenes valg til lekdommerutvalgene framskyndes fra 15. oktober til 1. juli året etter kommunestyrevalget. Fristen er satt to uker senere enn utkastet i høringsnotatet. Om bakgrunnen for endringen vises det til punkt 5.

Til § 66 a

Bestemmelsen gir domstollederene adgang til å bestemme at kommunene skal velge flere medlemmer til utvalgene av lekdommere (ekstraordinære valg). Paragrafen svarer innholdsmessig til utkastet i høringsnotatet, med unntak av at det kommer klart frem at bestemmelsen er en snever unntaksregel. Om bakgrunnen for bestemmelsen vises det til punkt 3.

Første ledd første punktum gir uttrykk for at adgangen til å pålegge valg er betinget av at det i løpet av valgperioden oppstår «særlige forhold» som medfører at behovet for medlemmer til utvalgene av lagrettemedlemmer og meddommere er klart større enn først beregnet. Ved dette angis en høy terskel for når ekstraordinære valg til lekdommerutvalgene kan foretas. Forhold som gir adgang til å pålegge slike valg, kan for eksempel være en uventet utvikling i domstolenes portefølje, at et uvanlig stort antall medlemmer oppnår sletting eller fritak av lengre varighet eller en kombinasjon av slike forhold.

Forholdsregler for å søke å unngå benyttelse av regelen er nevnt i punkt 3.4.

Klarhetskravet – «klart større enn først beregnet» – krever at det må være behov for et betydelig antall flere medlemmer enn beregnet i forbindelse med det ordinære valget, jf. domstolloven § 64 annet ledd og § 65 annet ledd.

Formuleringen «utvalgene» er ikke til hinder for at det ut fra behov bare velges medlemmer til ett av utvalgene, for eksempel utvalget for menn.

Første ledd annet punktum angir at fordelingsnøkkelen i domstolloven § 64 annet ledd annet punktum og § 65 annet ledd annet punktum ikke gjelder for de enkelte ekstraordinære valg, men at nye medlemmer skal fordeles ut fra behovet i kommunene regnet etter folketall. Regelen kan illustreres med følgende eksempel:

I et domssogn inngår kommunene A, B og C med totalt 1 000 utvalgsmedlemmer. Beregnet ut fra folketall har kommune A ved inngangen til valgperioden 400 utvalgsmedlemmer, kommune B har 300 medlemmer og kommune C har 300 medlemmer. To år ut i valgperioden opplever domstolen en ekstraordinær økning i antallet meddomsrettssa-

ker, samtidig som et uvanlig stort antall innbyggere slettes fra utvalgene eller oppnår langvarig fritak. Utvalgsmedlemmene fra kommune A er redusert til 300 medlemmer, utvalgsmedlemmene fra kommune B er redusert til 200 medlemmer og utvalgsmedlemmene fra kommune C er redusert til 250 medlemmer. Etter nye beregninger kommer domstolen til at den har behov for 450 nye medlemmer, dvs. totalt 1 200 medlemmer. Etter § 66 a første ledd annet punktum skal disse fordeles med 180 medlemmer på kommune A, 160 medlemmer på kommune B og 110 medlemmer på kommune C.

I annet ledd er det gitt saksbehandlingsregler knyttet til ekstraordinære valg, se punkt 3.

Til § 69 annet ledd

Endringen går ut på at kommunen, både ved ordinære valg etter domstolloven § 66 og ved ekstraordinære valg etter § 66 a, gis frist for å gi tilbakemelding til domstolene om valgresultatet. Om bakgrunnen for endringen, se nærmere punkt 3 og 5.

Til § 71 nr. 5

Endringen klargjør at personer med begrenset politimyndighet ikke er valgbare som lekdommere, og innebærer en lovfesting av gjeldende rett, jf. Rt. 2009 side 1681. Se for øvrig omtalen i punkt 8.

Til § 76 første ledd tredje punktum

Endringen innebærer retting av en inkurie, slik at lovteksten gir uttrykk for at både flytting mellom kommuner i et domssogn og flytting mellom kommuner i et lagsogn medfører overføring til den nye kommunens fortegnelse over lekdommere, se nærmere punkt 9.

12.2 Til endringene i skjønnsprosessloven

Til § 14

Endringen medfører at fylkeskommunenes valg av skjønnsmedlemmer løsrives fra tidspunktet for kommunenes valg av medlemmer til lekdommerutvalgene. Endringen samsvarer med høringsnotatets utkast, med unntak av at fylkeskommunen i *første ledd annet punktum* gis frist til 15. oktober, og ikke 1. oktober, året etter kommunestyrevalget for å gjennomføre valget. Med frist 15. oktober, videreføres rettstilstanden etter endringslov 15. juni 2007 nr. 38. Om bakgrunnen for endringen vises det til punkt 6.

Siden fristen for fylkeskommunene til å velge skjønnsmedlemmer foreslås løst fra tidspunktet

for kommunenes valg av medlemmer til lekdommerutvalgene, er henvisningen til domstolloven § 66 i *annet ledd annet punktum* fjernet.

Som for kommunene, ved valg av medlemmer til lekdommerutvalgene, angis det nå i *tredje ledd første punktum* at fylkesrådmannen gis frist for å underrette domstolene om valgresultatet.

12.3 Til endringene i straffeloven 1902

Til § 139 første ledd

Endringene i første ledd innebærer en skjerping og utvidelse av avvergingsplikten. Endringene er i all hovedsak i tråd med den vedtatte – men ikke ikraftsatte – § 196 i straffeloven 2005. Om bakgrunnen for endringene vises det til punkt 10.

Tidligere inntrådte avvergingsplikten etter § 139 først når man hadde sikker (pålitelig) kunnskap om at nærmere bestemte alvorlige straffbare handlinger ville bli eller var i ferd med å bli begått. I samsvar med straffeloven 2005 § 196 er dette i *første ledd første punktum* endret slik at avvergingsplikten inntreffer når noen holder det som sikkert eller mest sannsynlig at den aktuelle straffbare handlingen vil bli eller er begått. Dette innebærer en utvidelse av avvergingsplikten, idet det skal mindre til før en slik plikt inntreffer.

For ordens skyld presiseres det at alternativet «er begått» relaterer seg til situasjoner hvor det kun er mulig å avverge *følgene* av den straffbare handlingen.

Avvergingsplikten knytter seg til det tidspunktet hvor den straffbare handlingen eller dens følger ennå kan avverges. Den viktigste og mest praktiske avvergingshandlingen er å anmelde forholdet. Men etter omstendighetene kan det foreligge en plikt til å søke å avverge handlingen og/eller dens følger på annen måte.

I *første ledd annet punktum* er det klargjort at avvergingsplikten opphever eventuell taushetsplikt, uansett rettslig grunnlag for taushetsplikten. Endringen er kun ment som en presisering av hva som etter gjeldende rett allerede følger av § 139. For øvrig utelukker ikke departementet at rettsstridsreservasjonen i straffeloven 1902 § 144 kan gjøre det straffritt å bryte taushetsplikten for å avverge straffbare forhold, selv om vilkårene i § 139 ikke er oppfylt. Den nærmere grensedragningen her tilligger domstolene.

Videre gir § 139 *første ledd annet punktum*, sammenholdt med *første ledd tredje punktum*, en uttømmende oppregning av hvilke alvorlige straffbare handlinger avvergingsplikten knytter seg til. Oppregningen i § 139, slik den lød før lovendringen, er videreført. I tillegg er bestemmelsen utvidet til å

oppstille avvergingsplikt for flere andre alvorlige straffbare forhold. Utvidelsen samsvarer i hovedsak med straffeloven 2005 § 196, og oppstiller plikt til å avverge overtredelser av straffeloven 1902 § 151 b første og tredje ledd (anslag mot infrastrukturen og medvirkning til dette), § 152 a og § 153 a (ulovlig befatning med farlig materiale), § 200 annet ledd (seksuell handling med barn under 16 år mv.), § 223 tredje ledd (forbund om frihetsberøvelse), § 229 annet og tredje straffalternativ (legemsbeskadigelse med alvorlig sykdom eller arbeidsuførhet mv. til følge og legemsbeskadigelse med død eller betydelig skade til følge), § 233 a (forbund om drap og grov legemsbeskadigelse) og § 242 (hensettelse i hjelpesløs tilstand mv.).

I tillegg er avvergingsplikten utvidet til å gjelde for straffeloven 1902 § 193 (misbruk av overmaktsforhold og lignende), og § 219 (alminnelig og grov mishandling i nære relasjoner, og medvirkning til slik mishandling). Henvisningene til disse bestemmelsene innebærer en utvidelse også i relasjon til straffeloven 2005 § 196. Etter straffeloven 2005 § 196 har en plikt til å avverge grov mishandling i nære relasjoner, (straffeloven 2005 § 283), men ikke «alminnelig» mishandling i nære relasjoner (straffeloven 2005 § 282).

I samsvar med straffeloven 2005 § 196 er det i *første ledd fjerde punktum* bestemt at også medvirkning til brudd på avvergingsplikten rammes, for eksempel i form av å overtale noen til ikke å melde fra

til politiet. Derved foregripes straffbarheten av medvirkning som straffeloven 2005 statuerer, jf. straffeloven 2005 § 15. Forsøk på overtredelse av avvergingsplikten er ikke straffbart etter straffeloven 2005 § 16, men er det etter gjeldende straffelov § 49. Forsøksansvar kan synes lite praktisk ettersom det er tale om en unnlatesbestemmelse. Forsøk på å overtale noen til ikke å melde fra til politiet kan imidlertid lettere tenkes å forekomme, og rammes av bestemmelsen.

Til § 172 nytt annet punktum

Nytt *annet punktum* klargjør at taushetsplikt, uansett rettslig grunnlag, må vike for opplysningsplikt etter første punktum. Dette er kun en presisering av hva som allerede følger av gjeldende rett.

Justis- og politidepartementet

t i l r å r :

At Deres Majestet godkjenner og skriver under et framlagt forslag til proposisjon til Stortinget om endringer i domstolloven (ekstraordinære valg til lekdommerutvalgene m.m.) og straffeloven 1902 (avvergingsplikt).

Vi HARALD, Norges Konge,

s t a d f e s t e r :

Stortinget blir bedt om å gjøre vedtak til lov om endringer i domstolloven (ekstraordinære valg til lekdommerutvalgene m.m.) og straffeloven 1902 (avvergingsplikt) i samsvar med et vedlagt forslag.

Forslag

til lov om endringer i domstolloven (ekstraordinære valg til lekdommerutvalgene m.m.) og straffeloven 1902 (avvergingsplikt)

I

I lov 13. august 1915 nr. 5 om domstolene gjøres følgende endringer:

§ 64 annet ledd fjerde punktum skal lyde:
Senest 1. mars det året valget foretas, jf. § 66, underretter lagmannsrettens leder kommunene om fordelingen.

§ 65 annet ledd fjerde punktum skal lyde:
Senest 1. mars det året valget foretas, jf. § 66, underretter domstollederen kommunene om fordelingen.

§ 66 første ledd annet punktum skal lyde:
Valget foretas innen 1. juli året etter hvert kommunestyrevalg, og gjelder for fire år fra 1. januar det påfølgende år.

§ 66 a skal lyde:
Oppstår i løpet av valgperioden særlige forhold som medfører at behovet for medlemmer til utvalgene av lagrettemedlemmer og meddommere er klart større enn først beregnet, kan domstollederen bestemme at det skal velges flere medlemmer til utvalgene for resten av perioden. Domstollederen fastsetter antallet medlemmer som skal velges, og fordeler disse mellom kommunene i sognet ut fra behov regnet etter folketall.

Kommunen gjennomfører valget innen tre måneder etter at underretning fra domstollederen er motatt. Valget gjelder fra det tidspunkt domstollederen bestemmer.

§ 69 annet ledd skal lyde:
Gjenpart av fortegnelsen sendes vedkommende domstol innen 15. september året etter hvert kommunestyrevalg. Ved valg etter § 66 a er fristen to uker etter at valget er foretatt. Domstoladministrasjonen kan gi nærmere forskrift om fortegnelsene.

§ 71 nr. 5 skal lyde:
5. ansatte ved påtalemyndigheten, i politiet og kriminalomsorgen og personer som er tildelt begrenset politimyndighet,

§ 76 første ledd tredje punktum skal lyde:
Utvalgsmedlem som flytter til en annen kommune i sognet, overføres til fortegnelsen for den nye kommunen.

II

I lov 1. juni 1917 nr. 1 om skjønn og ekspropriasjonssaker skal § 14 lyde:

I hvert fylke skal det være et utvalg av skjønnsmedlemmer som oppnevnes av fylkestinget etter forslag fra tingrettene og fra kommunestyrene. Oppnevningen foretas innen 15. oktober året etter hvert kommunestyrevalg, og gjelder for fire år fra 1. januar det påfølgende år. Utvalget skal ha så mange medlemmer fra hvert domssogn som departementet fastsetter. Ved fastsettingen av antallet tas hensyn til hvor mange skjønnsaker det vanligvis er i domssognet.

Ved oppnevningen skal det tas sikte på at utvalget får en allsidig sammensetning, og at de som oppnevnes har kyndighet på et eller flere områder som vanligvis berøres ved skjønn. Reglene i domstolloven § 70, unntatt annet ledd nr. 1 om en øvre aldersgrense, og §§ 71–74 gjelder tilsvarende. Det samme gjelder retten til fritak på grunn av utført tjeneste etter domstolloven § 90 første ledd annet punktum.

Fylkesrådmannen skal innen 1. november året etter hvert kommunestyrevalg sende oppgave over alle skjønnsmedlemmer i det fylkesvise utvalg til tingrettene og jordskifterettene i fylket og til vedkommende lagmannsrett. Oppgaven skal inneholde fullt navn, adresse, fødselsnummer, eventuell telefon til arbeidsted og privat, stilling og yrke, samt angivelse av hva vedkommende er særlig kyndig i.

III

I straffeloven 22. mai 1902 nr. 10 gjøres følgende endringer:

§ 139 første ledd skal lyde:
Med bot eller fengsel inntil 1 år straffes den som

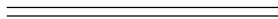
unnlater å anmelde til politiet eller på annen måte å søke å avverge en straffbar handling eller følgene av den, på et tidspunkt da dette fortsatt er mulig og det fremstår som sikkert eller mest sannsynlig at handlingen vil bli eller er begått. Avvergingsplikten gjelder uten hensyn til taushetsplikt og innebærer en plikt til å avverge mytteri, krigsforræderi, spionasje eller forbund om rømning etter militær straffelov eller en forbrytelse mot lov om forsvarshemmeligheter §§ 1, 2, 3 eller 4 eller en forbrytelse som nevnt i denne lovs §§ 83, 84, 86, 87 nr. 2, 90, 91, 92, 93, 94, 98, 99, 99a, 100, 104a, 148, 149, 150, 151a, 151b første og tredje ledd, 152, 152a, 153, 153a, 154, 159, 169, 192, 193, 195, 197, 199, 200 annet ledd, 217, 219, 223 annet og

tredje ledd, 225, 229 annet og tredje straffalternativ, 231, 233, 233a, 234, 242, 243, 267, 268 eller 269 eller følgene av en av disse handlingene. Ved forbrytelse mot §§ 197 og 199 gjelder plikten likevel bare når fornærmede er under 16 år. Medvirking straffes på samme måte.

§ 172 nytt annet punktum skal lyde:
Opplysningsplikten gjelder uten hensyn til taushetsplikt.

IV

Loven trer i kraft straks.

Trykk: A/S O. Fredr. Annesen. April 2010